

УДК 343.4:343.5

DOI

**ПРОВАДЖЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ
В УКРАЇНІ**

Дац А., Ілікчієва К.

**CONDUCT OF EDUCATIONAL ACTIVITIES
ON ISSUES OF PREVENTION AND ANTI-DISCRIMINATION
IN UKRAINE**

Dats A., Ilikchieva K.

У статті здійснено аналіз міжнародних стандартів та національних нормативно-правових актів, а також даних, зокрема, статистичних щодо реалізації заходів державної політики в напрямі запобігання та протидії дискримінації. Відзначено, що один з актуальних елементів даної проблематики полягає в слабкій професійній підготовці й перепідготовці спеціалістів у галузі права й працівників правоохоронних органів. Проаналізовано освітні програми навчальних закладів, що здійснюють підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації юристів, працівників правоохоронних органів. Авторами запропонована низка заходів, що сприятиме утвердженню ненасильницької ідеології в українському суспільстві та буде спрямована на подальший розвиток протидії та запобігання дискримінації на державному рівні.

Ключові слова: *дискримінація, навчальні програми, заходи із запобігання та протидії дискримінації.*

Постановка проблеми. Проблема дискримінації на сьогодні залишається однією з найактуальніших, що потребують ретельного вивчення з метою пошуку шляхів запобігання та протидії. Таке явище, як дискримінація в будь-якому її прояві, зокрема, гендерно обумовлене насильство, домашнє насильство, расизм або інша ксенофобія - продовжує все більше привертати увагу і суспільства, і фахівців із різних галузей знань (правоохоронців, юристів, педагогів, психологів, тощо).

Існування такого явища породжене суттєвим розповсюдженням різного роду стереотипів, що постійно ретранслюються та закріплюються на рівні поведінкових реакцій, що, у свою чергу, впливає на сприйняття реальності та прийняття відповідних рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом посилилась увага з боку наукової спільноти до проблематики протидії дискримінації, з'явилися фахові наукові публікації, однак переважно вони

мало відомі та не орієнтовані на юристів-практиків, працівників правоохоронних органів. [1].

Аналіз наукових публікацій свідчить про те, що, незважаючи на в цілому зростаючу питому вагу публікацій та праць, увагу науковців не привертало питання підготовки й перепідготовки юристів та правоохоронців, тому воно потребує детального вивчення для вдосконалення освіти у сфері запобігання та протидії дискримінації.

Метою статті є формування теоретичних висновків і практичних пропозицій щодо запобігання дискримінації на основі аналізу чинного законодавства та професійної підготовки юристів, працівників правоохоронних органів на всіх етапах їх службової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема дискримінації та шляхи для протидії та запобігання їй не вивчається у вищих юридичних навчальних закладах та на юридичних факультетах в межах окремих спецкурсів, не розглядаються стандарти антидискримінації та не відпрацьовуються навички юридичної кваліфікації справ щодо дискримінації, а також застосування розробленого Європейським судом з прав людини тесту на «недискримінацію», відсутні відповідні навчальні програми. Такий висновок можна зробити, проаналізувавши освітні програми українських ВНЗ.

Розвинута практика національних судових інстанцій з питань заборони та протидії дискримінації також відсутня не стільки через недостатність належної міжнародної та національної нормативної бази, скільки через відсутність проваджень та незастосування процесуальних механізмів захисту від дискримінації, а також через відсутність відповідної юридичної традиції та ставлення до дискримінації радше як до соціологічної, ніж юридичної категорії.

В результаті практикуючі юристи

(принаймні переважна більшість з них): — не знають про проблему дискримінації та не усвідомлюють її значення для українського суспільства;

— не розуміють природу дискримінації як загального правового принципу та юридичної категорії, що має міжгалузевий характер, використовується як у міжнародному, так і в національному праві, підлягає застосуванню в публічному та приватному, матеріальному і процесуальному праві;

— не володіють на належному рівні спеціальною юридичною термінологією у сфері протидії дискримінації (захищені ознаки, пряма чи непряма дискримінація, утиск, розумне пристосування, віктимізація, сегрегація, позитивна дискримінація, позитивні дії, тимчасові спеціальні заходи та ін.);

— не мають сформованих навичок юридичної кваліфікації відповідної фактичної ситуації як такої, що становить дискримінацію за відповідною ознакою, а також побудови юридичної аргументації та доведення у справах щодо дискримінації;

— обмежують сферу застосування принципу недискримінації «типовими» проблемами (дискримінацією за ознаками статі, інвалідності, віку) або асоціюють її лише з окремими «новітніми» проблемами (дискримінацією осіб з ВІЛ-СНІД, представників ЛГБТ та ін.);

— не розглядають антидискримінаційні положення як ефективний юридичний інструмент, тоді як визнання, реалізація чи обмеження (позбавлення) будь-якого права на дискримінаційній основі саме по собі становить правопорушення, що тягне за собою юридичну відповідальність різних видів;

— не володіють практичними навичками застосування стандартів у сфері протидії дискримінації, виробленими у практиці Європейського суду з прав людини (йдеться про тест на недискримінацію, стандарти протидії дискримінації при реалізації того чи

іншого права, гарантованого Конвенцією). При цьому знання практики Європейського суду з прав людини на сьогодні є законодавчою вимогою при складанні кваліфікаційних іспитів на посаду судді, а також при проведенні атестації прокурорів та складання кваліфікаційних іспитів для отримання свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю. [1].

Держава намагалася вирішити проблеми з дискримінацією, расизмом та ксенофобією шляхом ухвалення антидискримінаційного законодавства. В Україні законодавчими гарантіями у сфері протидії дискримінації є Конституція України, зокрема стаття 24 - загальна гарантія рівності прав та заборона обмежень через належність особи/осіб до однієї чи іншої групи: відкритий перелік захищених ознак[2]. Закони України:

1) «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», що містить такі положення:

- заборона дискримінації за ознакою статі;
- визначення поняття «сексуальне домагання»;
- механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків[3].

2) «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», що містить такі положення:

- заборона дискримінації за відкритим переліком ознак;
- визначення форм дискримінації та сфер застосування закону;
- повноваження органів влади та офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- механізм оскарження дискримінації [4].

3) «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», що містить такі положення:

- заборона дискримінації людей з інвалідністю;
- визначення поняття «розумне пристосування»;
- створення умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до соціальної інфраструктури, тощо[5].

4) «Про запобігання та протидію домашньому насильству», що містить такі положення:

- визначення поняття насильства;
- визначення критеріїв, за якими можна ідентифікувати ситуації домашнього насильства[6].

Важливим є те, що на виконання зазначених нормативно - правових актів прийнято низку підзаконних актів, що створюють певний механізм протидії дискримінації.

Формування в суспільстві розуміння рівності як цінності та усвідомлення ролі кожного в її утвердженні є найважливішим вектором у стратегічній боротьбі з дискримінацією. На представників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, суддів, адвокатів та прокурорів, які щодня працюють з різними людьми, покладається особлива відповідальність щодо недопущення випадків дискримінації.

Нами було досліджено освітні програми, навчальні плани та навчально – методичне забезпечення ВНЗ України, що здійснюють підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації працівників за спеціальностями 262 «Правоохоронна діяльність» та 081 «Право». Результати цього дослідження дають можливість зробити висновок, що в багатьох ВНЗ питання дискримінації та шляхів її подолання не розглядаються.

Зокрема, Національний університет державної фіскальної служби ні на першому (бакалаврському) [7], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього

компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [8].

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ ні на першому (бакалаврському) [9], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [10].

У Державному університеті «Житомирська політехніка» ні на першому (бакалаврському) [11], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» тематика з протидії дискримінації не висвітлена [12].

Національний університет «Запорізька політехніка» ні на першому (бакалаврському) [13], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [14].

Так само, ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» ні на першому (бакалаврському) [15], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [16].

Національний авіаційний університет на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [17].

Херсонський державний університет на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвяче-

ний визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [18].

Запорізький національний університет на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [19].

Київський університет імені Бориса Грінченка ні на першому (бакалаврському) [20], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [21].

Національний університет державної фіскальної служби ні на першому (бакалаврському) [22], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [23].

Державний університет «Житомирська політехніка» теж ні на першому (бакалаврському) [24], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [25].

Хмельницький університет управління та права ні на першому (бакалаврському) [26], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не висвітив [27].

Національний університет «Запорізька політехніка» ні на першому (бакалаврському) [28], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не висвітив [29].

Національний університет водного господарства та природокористування ні на першому (бакалаврському) [30], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [31].

ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» ні на першому (бакалаврському) [32], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [33].

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського ні на першому (бакалаврському) [34], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не висвітлив [35].

Київський національний університет імені Тараса Шевченка ні на першому (бакалаврському) [36], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [37].

Сумський державний університет ні на першому (бакалаврському) [38], ні на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не висвітлив [39].

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Одеська область) на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 081 «Право» жодного освітнього компоненту, що присвячений визначенню поняття дискримінація, методи та заходи протидії не закріпив [40].

Однак є виключення.

В Одеському державному університеті внутрішніх справ тематика з протидії дискримінації розглядається на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» в тематиках наступних дисциплін: «Запобігання та протидія домашньому насильству», «Міжнародний захист прав людини» [41]. На другому магістерському рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації розглядається в тематиках лише однієї дисципліни: «Захист прав і свобод вразливих груп населення Національною поліцією України» [42].

Так, у Харківському національному університеті внутрішніх справ тематика з протидії дискримінації розглядається на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» в тематиках наступних дисциплін: «Запобігання та протидія домашньому насильству», «Гендерна психологія», «Психологія неформальних молодіжних груп і об'єднань», «Інформаційно-комунікаційні системи у протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми», «Міжнародний захист прав людини», «Протидія торгівлі людьми у кіберсфері» [43]. При цьому, на другому магістерському рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації не висвітлена [44].

У Львівському державному університеті внутрішніх справ тематика з протидії дискримінації на другому магістерському рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» розглядається в тематиках дисципліни: «Проблеми застосування положень кримінального законодавства про кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» [45], проте на першому (бакалаврському) освітньому рівні за цією ж спеціальністю не висвітлена [46].

В Донецькому юридичному інституті МВС України тематика з протидії дискримінації розглядається на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» в тематиках дисципліни: «Запобігання та протидія домашньому насильству» [47]. На другому магістерському рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації розглядається в тематиках лише однієї дисципліни: «Особливості адміністративно-правової відповідальності/Гендерна рівність у правоохоронній діяльності» [48].

Західноукраїнський національний університет тематику з протидії дискримінації висвітлює на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» в тематиках дисципліни: «Запобігання та протидія домашньому насильству» [49]. На другому магістерському рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації розглядається в тематиках лише однієї дисципліни: «Особливості розслідування злочинів окремих категорій» [50].

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка на другому магістерському рівні за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» тематика з протидії дискримінації розглядається в тематиках лише однієї дисципліни: «Юридичний механізм захисту прав людини» [51].

Донецький юридичний інститут МВС України тематику з протидії дискримінації висвітлює на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 081 «Право» в тематиках дисципліни: «Міжнародний захист прав людини» [52]. На другому магістерському рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації розглядається в тематиках лише однієї дисципліни: «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини» [53].

Запорізький національний університет на першому (бакалаврському) освітньому рівні за спеціальністю 081 «Право» тематику з протидії дискримінації висвітлює у тематиках дисципліни: «Правові основи антидискримінаційної політики» [54]. Проте, на другому (магістерському) рівні за цією ж спеціальністю тематика з протидії дискримінації не висвітлена [55].

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка на другому (магістерському) освітньому рівні за спеціальністю 081 «Право» тематику з протидії дискримінації висвітлює у тематиках дисципліни: «Юридичний механізм захисту прав людини» [56].

Висновки. Підбиваючи підсумки, зазначимо, що актуальність даного питання полягає в слабкій професійній підготовці майбутніх фахівців правоохоронних органів, прокурорів, суддів, адвокатів. Дослідивши освітні програми навчальних закладів стає зрозуміло, що існує велика прогалина в системі навчання, спрямованого на попередження й протидію дискримінації. Для забезпечення професійного захисту прав і свобод людини фахівцями на всіх стадіях: розслідування, процесуального нагляду та судового контролю тематика з протидії дискримінації повинна вивчатися поглиблено.

Подальший розвиток безпечного та толерантного середовища протидії та запобігання дискримінації напряму залежить від держави, яка має розробити та застосувати конкретні дієві заходи реалізації державної політики у напрямі протидії дискримінації в Україні.

Зокрема, Міністерство освіти і науки України спільно з Міністерством внутрішніх справ України мають розробити методичні рекомендації з впровадження тематики запобігання дискримінації в освітніх програмах.

Література:

1. Питання заборони та протидії дискримінації / Методичні рекомендації для юристів / Упорядник: Христова Ганна, к. ю. н., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/16803040d8>.

2. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

5. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.

6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>.

7. Національний університет державної фіскальної служби 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

8. Національний університет державної фіскальної служби 262 Правоохоронна діяльність. Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

9. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/op/standarts/6-262-TP.pdf>

10. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна

діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://dduvs.in.ua/navchalnij-protses/dvv/16-262-mag-stud/>

11. Державний університет «Житомирська політехніка» 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/262-pravoohoronna-diyalnist/>

12. Державний університет «Житомирська політехніка» 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/262-pravoohoronna-diyalnist/#study>

13. Національний університет «Запорізька політехніка» 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/op/m/Yurydychny_u_fakultet/Pravoohoronna_diyalnist.pdf

14. Національний університет «Запорізька політехніка» 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zp.edu.ua/kafedra-kryminalnogo-cyvilnogo-ta-mizhnarodnogo-prava>

15. ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/napryami-navchannya1/262-pravoohoronna-diyalnist.html>

16. ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/146uo_oSPB11q5yn_cCPRCdq1Na-fCZEU/view

17. Національний авіаційний університет 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nau.edu.ua/download/Quality%20Assurance_ukr/Projekti/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%202021/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%20262%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%

D0%BE%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80.pdf

18. Херсонський державний університет 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/Faculty/FBP/Chair_of_Administrative_and_Civil_Law/Quality_of_EP/Quality_of_EP_LEA.aspx

19. Запорізький національний університет 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.znu.edu.ua/opp2021/mag/law/_pravoo_khoronna_d_yal_n_st_.pdf

20. Київський університет імені Бориса Грінченка 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departament_s/2020/00/OP_pravo-2017_1.pdf

21. Київський університет імені Бориса Грінченка 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://fpmv.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-17-09-49-17/navchalno-metodychna-robota/osvitni-prohramy-ta-navchalni-plany.html>

22. Національний університет державної фіскальної служби 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

23. Національний університет державної фіскальної служби 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

24. Державний університет «Житомирська політехніка» 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/081-pravo/>

25. Національний університет державної фіскальної служби 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/081-pravo/#study>

26. Хмельницький університет управління та права 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>

27. Хмельницький університет управління та права 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.univer.km.ua/sites/default/files/%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF/OPP_magistr_081_Pravo.pdf

28. Національний університет «Запорізька політехніка» 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/op/m/Yurydychny_u_fakultet/Pravo.pdf

29. Національний університет «Запорізька політехніка» 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zp.edu.ua/kafedra-kryminalnogo-cyvilnogo-ta-mizhnarodnogo-prava>

30. Національний університет водного господарства та природокористування 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ep3.nuwm.edu.ua/17216/1/2019%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80%20%282%29%20%281%29.pdf

31. Національний університет водного господарства та природокористування 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ep3.nuwm.edu.ua/20628/2/878_%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%BD%20%282%29.pdf

32. ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1MugwFILakKR8njK7DTuU9e4PwZ3vLRZX/view>

33. ПАТ «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна академія управління персоналом» 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1SSgoTirrkDQJ0QvU6RfgdCEr1jAwtp/view>

34. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського 081 «Право». Бакалавр. [Елек-

тронний ресурс] – Режим доступу: <https://afgp.kpi.ua/our-courses/bakalavrat/>
https://afgp.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/081_OPPV_Pravo_2020-1-%D0%B1%D0%B0%D0%BA.pdf

35. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://afgp.kpi.ua/our-courses/magistratura/>
https://afgp.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/081_ORPM_GAPP_2020-%D0%BC%D0%B0%D0%B3-1.pdf

36. Київський національний університет імені Тараса Шевченка 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1c87uGq8FJA6oAoIS-8W6FgRf-UwMR4_H/view

37. Київський національний університет імені Тараса Шевченка 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1o7OQcW5B_ruR4H_uYpJqWOWmq0ks18odT/view

38. Сумський державний університет 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://op.sumdu.edu.ua/#/>

39. Сумський державний університет 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1529>

40. Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Одеська область) 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/osvitnja-prohrama-pravo-081-shema-22.03-sajt.pdf>

41. Одеський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/OPP-262-PD-BAKALAVR-PROYEKT-naboru-2021-roku-1.pdf>

42. Одеський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/10/23/262_Pra_vookhoronna_diyalnist_mahistr.pdf

43. Харківський національний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим

доступу: http://univd.edu.ua/files/262_lawSecurity/oor_262_police_2020.pdf

44. Харківський національний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] http://univd.edu.ua/files/262_lawSecurity/plan_262_pd_master_2020.pdf

45. Львівський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.lvduvs.edu.ua/d3>

46. Львівський державний університет внутрішніх справ 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.lvduvs.edu.ua/d3>

47. Донецький юридичний інститут МВС України 262 «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/9.%20%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%D0%91%D0%90%D0%9A%D0%90%D0%9B%D0%90%D0%92%D0%A0_%D0%9F%D0%94_2020%20%D0%9C%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

48. Донецький юридичний інститут МВС України 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/11.%20%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8_%D0%9F%D0%94_%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8C_2020_%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%96%D0%BD.pdf

49. Західноукраїнський національний університет «Правоохоронна діяльність». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу https://www.wunu.edu.ua/opp/uf/pravoohoronna_diyalist/katalog_pravoohoronna_diyalnist_bakalavr.pdf

50. Західноукраїнський національний університет «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу https://www.wunu.edu.ua/opp/uf/pravoohoronna_diyalist/pravoohoronna_dialnist_magistr/osoblivosti_rozsliduvania_zlochuniv_okremuch_kategoriy/syllabus.pdf

51. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винни-

ченка 262 «Правоохоронна діяльність». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/history/kaf_pravo/files_derzhprav_disciplin/navh_metod_zabezpech/NP_YuMZPL_262_mag.pdf

52. Донецький юридичний інститут МВС України 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dli.donetsk.ua/phocadownload/29.04.2021/2021-04-29_shulga/1.5..pdf

53. Донецький юридичний інститут МВС України 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dli.donetsk.ua/phocadownload/29.04.2021/2021-04-29_shulga/7.2..pdf

54. Запорізький національний університет 081 «Право». Бакалавр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.znu.edu.ua/opp2021/bak/law/bak_pravo.pdf

55. Запорізький національний університет 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.znu.edu.ua/opp2021/mag/law/mag_pravo.pdf

56. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка 081 «Право». Магістр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/history/kaf_pravo/files_derzhprav_disciplin/navh_metod_zabezpech/RP_YuMZPLmag_2019-2020.pdf

Reference:

1. Pytannia zaborony ta protydii dyskryminatsii / Metodychni rekomendatsii dlia yurystiv / Uporiadnyk: Khrystova Hanna, k. yu. n., [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://rm.coe.int/16803040d8>.

2. Konstytutsiia Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 r. № 2866-IV. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

4. Pro zasady zapobihannia ta protydii dyskryminatsii v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 r. № 5207-VI. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

5. Pro osnovy sotsialnoi zakhyschenosti invalidiv v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.03.1991 r. № 875-KhII. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.

6. Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 r. № 2229-VIII. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>.

7. Natsionalnyi universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

8. Natsionalnyi universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby 262 Pravookhoronna diialnist. Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

9. Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/op/standarts/6-262-TP.pdf>

10. Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://dduvs.in.ua/navchalnij-protses/dvv/16-262-mag-stud/>

11. Derzhavnyi universytet «Zhytomyrska politeknika» 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/262-pravookhoronna-diyalnist/>

12. Derzhavnyi universytet «Zhytomyrska politeknika» 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/262-pravookhoronna-diyalnist/#study>

13. Natsionalnyi universytet «Zaporizka politeknika» 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/op/m/Yurydychny_y_fakultet/Pravookhoronna_diyalnist.pdf

14. Natsionalnyi universytet «Zaporizka politekhnika» 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zp.edu.ua/kafedra-kryminalnogo-cyvilnogo-ta-mizhnarodnogo-prava>

15. PAT «Vyshchyi navchalnyi zaklad Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom» 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/napryami-navchannya/262-pravookhoronna-diyalnist.html>

16. PAT «Vyshchyi navchalnyi zaklad Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom» 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://drive.google.com/file/d/146uo_oSPB11q5yn_cCPRCdq1Na-fCZEU/view

17. Natsionalnyi aviatsiinyi universytet 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://nau.edu.ua/download/Quality%20Assurance_ukr/Projekti/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%202021/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%2026%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BE%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80.pdf

18. Khersonskiyi derzhavnyi universytet 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://www.kspu.edu/About/Faculty/FPB/Chair_of_Administrative_and_Civil_Law/Quality_of_EP/Quality_of_EP_LEA.aspx

19. Zaporizkyi natsionalnyi universytet 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://www.znu.edu.ua/opp2021/mag/law/___pravookhoronna_d_yal_n_st_.pdf

20. Kyivskiyi universytet imeni Borysa Hrinchenka 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/2020/00/OP_pravo-2017_1.pdf

21. Kyivskiyi universytet imeni Borysa Hrinchenka 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://fpmv.kubg.edu.ua/profakultet/kafedry/2016-06-17-09-49-17/navchalno-metodychna-robota/osvitni-prohramy-ta-navchalni-plany.html>

22. Natsionalnyi universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

23. Natsionalnyi universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.nusta.edu.ua/kafedri-pravo/#1488187079456-09f9069a-d878>

24. Derzhavnyi universytet «Zhytomyrska politekhnika» 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/081-pravo/>

25. Natsionalnyi universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://vstup.ztu.edu.ua/bakalavr/081-pravo/#study>

26. Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>

27. Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://www.univer.km.ua/sites/default/files/%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF/OPP_magistr_081_Pravo.pdf

28. Natsionalnyi universytet «Zaporizka politekhnika» 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/op/m/Yurydychny_y_fakultet/Pravo.pdf

29. Natsionalnyi universytet «Zaporizka politekhnika» 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi

resurs] – Rezhym dostupu: <https://zp.edu.ua/kafedra-kryminalnogo-cyvilnogo-ta-mizhnarodnogo-prava>

30. Natsionalnyi universytet vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://ep3.nuwm.edu.ua/17216/1/2019%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80%20%20%282%29%20%281%29.pdf

31. Natsionalnyi universytet vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://ep3.nuwm.edu.ua/20628/2/878_%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%BD%20%282%29.pdf

32. PAT «Vyshchyi navchalnyi zaklad Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom» 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://drive.google.com/file/d/1MugwFILakKR8njK7DTuU9e4PwZ3vLRZX/view>

33. PAT «Vyshchyi navchalnyi zaklad Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom» 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://drive.google.com/file/d/1SSgoTirrwkDQJ0QvU6RfgdCEr1jAwtpp/view>

34. Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://afgp.kpi.ua/our-courses/bakalavrat/>

https://afgp.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/081_OPPB_Pravo_2020-1-%D0%B1%D0%B0%D0%BA.pdf

35. Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://afgp.kpi.ua/our-courses/magistratura/>

https://afgp.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/081_OPPM_GAPP_2020-%D0%BC%D0%B0%D0%B3-1.pdf

36. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:

https://drive.google.com/file/d/1c87uGq8FJA6oAoiS-8W6FgRf-UwMR4_H/view

37. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://drive.google.com/file/d/1o7OQcW5B_ruR4HuyPjQwOWmq0ksI8odT/view

38. Sumskiy derzhavnyi universytet 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://op.sumdu.edu.ua/#/>

39. Sumskiy derzhavnyi universytet 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1529>

40. Izmailskiy derzhavnyi humanitarniy universytet (Odeska oblast) 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/osvitnja-prohrama-pravo-081-shema-22.03-sajt.pdf>

41. Odeskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/OPP-262-PD-BAKALAVR-PROYEKT-naboru-2021-roku-1.pdf>

42. Odeskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvi-ta/zatverdzeni%20standarty/2020/10/23/262_Pravookhoronna_diyalnist_mahistr.pdf

43. Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://univd.edu.ua/files/262_lawSecurity/ooop_262_palice_2020.pdf

44. Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] http://univd.edu.ua/files/262_lawSecurity/plan_262_pd_master_2020.pdf

45. Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.lvduvs.edu.ua/d3>

46. Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav 262 «Pravookhoronna diialnist». Ba-

kalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.lvduvs.edu.ua/d3>

47. Donetskyi yurydychnyi instytut MVS Ukrainy 262 «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/9.%20%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%D0%91%D0%90%D0%9A%D0%90%D0%9B%D0%90%D0%92%D0%A0_%D0%9F%D0%94_2020%20%D0%9C%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

48. Donetskyi yurydychnyi instytut MVS Ukrainy 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:

file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/11.%20%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8_%D0%9F%D0%94_%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8C_2020_%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%96%D0%BD.pdf

49. Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet «Pravookhoronna diialnist». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu https://www.wunu.edu.ua/opp/uf/pravookhoronna_diyalist/katalog_pravookhoronna_diyalnist_bakalavr.pdf

50. Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu https://www.wunu.edu.ua/opp/uf/pravookhoronna_diyalist/pravookhoronna_dialnist_magistr/osobluivosti_rozsliduvania_zlochuniv_okremuch_kategoriy/syllabus.pdf

51. Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka 262 «Pravookhoronna diialnist». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu https://www.cuspu.edu.ua/images/history/kaf_pravo/files_derzh_prav_disciplin/navh_metod_zabezpech/NP_YuMZPL_262_mag.pdf

52. Donetskyi yurydychnyi instytut MVS Ukrainy 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://dli.donetsk.ua/phocadownload/29.04.2021/2021-04-29_shulga/1.5..pdf

53. Donetskyi yurydychnyi instytut MVS Ukrainy 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:

https://dli.donetsk.ua/phocadownload/29.04.2021/2021-04-29_shulga/7.2..pdf

54. Zaporizkyi natsionalnyi universytet 081 «Pravo». Bakalavr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://www.znu.edu.ua/opp2021/bak/law/bak__pravo.pdf

55. Zaporizkyi natsionalnyi universytet 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://www.znu.edu.ua/opp2021/mag/law/mag__pravo.pdf

56. Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka 081 «Pravo». Mahistr. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://www.cuspu.edu.ua/images/history/kaf_pravo/files_derzh_prav_disciplin/navh_metod_zabezpech/RP_YuMZPLmag_2019-2020.pdf

Dats A., Ilikchieva K. Conduct of educational activities on issues of prevention and anti-discrimination in ukraine. – Article.

The article analyzes international standards and national legal acts, as well as statistical data, in particular, on the implementation of state policy measures to prevent and combat discrimination. It was noted that one of the relevant elements of this issue is the weak professional training and retraining of specialists in the field of law and law enforcement officers. The educational programs of educational institutions that train, retrain, and improve the qualifications of lawyers and law enforcement officers have been analyzed. The authors proposed a number of measures that will contribute to the establishment of non-violent ideology in Ukrainian society and will be aimed at the further development of countermeasures and prevention of discrimination at the state level.

Note that the relevance of this issue lies in the weak professional training of future specialists of law enforcement agencies, prosecutors, judges, lawyers. After studying the educational programs of educational institutions, it becomes clear that there is a big gap in the system of education aimed at preventing and combating discrimination. To ensure the professional protection of human rights and freedoms by specialists at all stages: investigation,

procedural supervision and judicial control, anti-discrimination topics should be studied in depth.

The further development of a safe and tolerant environment for combating and preventing discrimination directly depends on the state, which must develop and apply specific effective measures for the implementation of state policy in the direction of combating discrimination in Ukraine.

In particular, the Ministry of Education and Science of Ukraine, together with the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, should develop methodological recommendations for the implementation of the topic of prevention of discrimination in educational programs.

Key words: *discrimination, educational programs, measures to prevent and combat discrimination.*

Авторська довідка:

Дац Андрій - здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, юридичного факультету ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана".

Ілікчієва Катерина – к.ю.н., радниця з різних можливостей, різноманіття та інклюзії Гендерної платформи ЦМАМ, доцент кафедри кафедри конституційного та кримінального права ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

Стаття надійшла до редакції 02 червня 2022 р.